

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

De primo gradu Humilitatis. C. III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78809](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78809)

pitur facile obtinetur: ac cordis, que Deo placeat, rati-
dium & magna adhibita cura. Cum igitur Religionem
sis ingressa, ut studeas illi placere, certo tibi persuadeas,
sunt te maxime placituras, cum omni tuo conatu
contenderis pretiosam hanc margaritam comparare.
Merito ergo primo loco S. P. N. Ignatii, & So-
cietas, præcipue profectum in humilitate. Vi-
deamus nunc qui sint eius gradus.

CAPVT TERTIVM.

De Primo Gradu Humilitatis.

46. Gradus Humilitatis, varij vario modo de-
scribunt & enumerant, sed non omnes fi-
deliter, hoc est, non eo, quo à Sanctis commemo-
rantur modo, ut videre est apud Rossig. l. 4.
c. 38. de discipul. Christi: & Alvarez de Paz to. 2.
l. 4. p. 3. cit. Si confectantur cum libris Sancto-
rum tractantibus de Humilitate. Ideo aliter hic,
aliter ille gradus humilitatis enumeratos à S.
Anselmo l. de similit. 99. & sequ. & B. Laurentio
Iustiniano recenset. Mihi omnium maxime
placeat sententia B. Laurentij Iustiniani tr. de hu-
mil. c. 7. in ligno vitæ 6. eius gradus recensentis:

Primus, inquit, gradus est se peccatorem vel con-
tempibilem esse agnoscere: & quidem peiorem aliis,
vbi Sancti suadent.

Secundus. Peccata sua per lumen gratiæ in primo
gradu superficialiter cognita: deinde affectualiter de se
sentiendo vitia, ob innumerabilem delictorum suorum
molem, pectus tundere, lachrymas fundere, & per pec-
catorum confessionem aliis ea referare.

Tertius. Aliis narrare contra se, quod intus laet in
corde.

Quartus. Velle toto affectu ut ab omnibus credatur
malum, quod de seipsis sentiunt & narrant.

Quintus. Desiderare, ut in ore hominum extinctus
sit, ut à cunctis dicantur errata sua, & quicquid in se
deprehenderit vitiosum.

Sextus. Toto conamine, & magnitudine desiderij
esurire Christi conicia, & exultare in opprobriis &
contumeliis, derisionibus & insaniis: & cuncta pro
quibus commendabilis videri possit, abhorreere: quic-
quid applaudit, fugere: omne quod abiectum est, gra-
tanter suscipere, & venerari, & nihil quod foris est ap-
petere vel timere.

Ponderemus nunc singulos hos gradus, ut
agnoscatur quomodo quilibet eorum sit præ-
dicandus.

47. Quoad primum, qui est, cognoscere se peccatorem
& contempibilem esse, ob animi deformitatem,
peccandi promptam, castis frequentiam, omniumque
vitiolorum famitatem. Hunc affectum humilitatis
nec Christus, nec Beatissima Virgo habuit, quia
erant ab omni peccato immunes. Sed omnes
alij homines sancti habuerunt, & ij maxime,
qui maxime sancti erant: sciebant enim quan-
topere hæc virtus Deo placeret. Nihil enim sic est
amicum Deo, ut supra diximus, teste S. Chryso-
stomo hom. 3. in Matth. quam si quis minimus se

annumeret, est, id est, caput totius Philosophiæ atque sa-
phium. Ideo præcipui quique Sancti se vere &
ex corde reputabant omnibus aliis peccatoribus
peiores, & omnes se superiores & meliores.
Que de nobis opinio in nobis, an talis habenda
sit, uti verba Iohannis, & quomodo id fieri
possit, considerandum est.

Et quidem quoad primam partem, ita docet
S. Thomas 2. 2. q. 161. a. 3. in corp. Per humilitatem,
inquit, quilibet homo, secundum id quod suum est, de-
bet se cuiuslibet proximo subicere, quantum ad id, quod
est Dei in proximo, non autem hoc requirit humilitas,
ut aliquis id, quod est Dei in se ipso, subiciat ei, quod est
Dei in altero. Et ideo, absque præiudicio humilitatis,
possunt dona que ipsi acceperunt, præferri donis Dei,
qua aliis apparenti collata & c. similiter etiam, non hoc
requirit humilitas, ut aliquis id quod est suum in se ip-
so, subiciat ei, quod est hominis in proximo: alioquin
oporteret, ut quilibet reputaret se magis peccatorem
quolibet alio & c. Potest tamen aliquis reputare aliquid
boni esse in proximo, quod ipse non habet, vel aliquid
mali in se esse, ex quo se potest subicere per humilita-
tem. Hæc doctrina S. Thomæ, in speculatione
vera est, & est intelligenda de comparatione
nostri cum omnibus proximis, sed non quoad
omnia, profus nulla re excepta. Cum enim in-
ter proximos nostros numerandi sint etiam E-
thnici, Iudæi, hæretici, & Schismatici, qui omnes
carent verâ Dei cognitione & fide, que est nostra
salutis initium, fundamentum & radix omnis iustifi-
cationis, ut ait Concil. Trident. sess. 6. c. 8. & quâ
Dei beneficio nos sumus imbuti, certum est nõ
debere nos quoad hoc iudicare inferiores Eth-
nicos, & aliis veram fidem non habentibus. Et
de hoc tantum hominum genere loqui vide-
tur S. Thomas loco citato. Vnde ad probatio-
nem primi & secundi dicit adfert exemplum: pri-
mum ex c. 3. Ephes. v. 5. Aliis generationibus non est
agnitum, filius hominum: sicut nunc revelatum est san-
ctis Apostolis eius. Secundo loco citat Apostolum
c. 2. Gal. 15. Nos naturâ Iudæi, & non ex gentibus
peccatores.

Solo ergo excepto dono fidei, sine quâ nemo
Deo placere potest. Heb. 10. 1. in aliis rebus, qui-
libet verè humilis debet se reputare omnibus
inferiorem, & omnes alios se meliores, & se
omnibus maiorem peccatorem.

Hæc doctrina Probatur primò exemplis San-
ctorum, qui talem de se habebant opinionem.
De Beatissimâ Virgine Maria S. Bernardus in
illud Apocal. Signum magnum, sic scribit: Merito
facta est omnium Domina, que se omnium exhibebat
ancillam: Merito super Angelos exaltata est, qua infra
viduas & penitentes, infra eam de qua fuerant eiecta
septem demonia, ineffabili se mansuetudine inclinabat.
S. Ignatius in Epist. ad Ioan. Euan. Deuotus deu-
otius humiliabatur & reuerentius. Id de se dicit A-
postolus 1. Timot. 1. 15. Peccator primus ego sum. Et
iterum 1. Cor. 15. 9. Ego sum minimus Apostolorum,
qui non sum dignus vocari Apostolus, quoniam perse-
cutus

turus sum Ecclesiam Dei. Scire cupis, inquit S. Chry-
sostomus h. de pœnit. & mœlitiâ Achab, qui
verè sit humilis: Paulum respice, qui verè humilis erat.
Paulum doctorem orbis terrarum, spiritualem Orato-
rem, vas electionis, portum tranquillum, turrim incon-
cussam, qui medico cum esset carperet, totum orbem ter-
rarum circumiit, & quasi alatus esset illum percurrit.
Cerne illum humiliter ac modestè sentientem de se,
idiotam & philosophum, egenum & dittem, illum,
verè humilem dico, qui labores innumeros exantlarat,
qui mille trophæa adversus diabolum erexerat, qui præ-
dicabat ac dicebat: Gratia eius in me vacua non fuit,
sed plus omnibus laboravi: qui carceres sustinuit, &
plagas, & verbera, qui orbem terrarum epistola vene-
tus est, qui caelesti voce vocatus est, ille humilis erat cum
diceret: Ego sum minimus Apostolorum, qui non sum
dignus vocari Apostolus. Hoc enim verè humilitas est,
in omnibus seipsum abicere, ac se minimum appellare.
Cogita quisnam esset is, qui hæc verba proferebat: Pau-
lus colorum eius, Ecclesiarum columna, terrestris An-
gelus, homo caelestis. Talis quippe virtutis est potentia,
ut hominem in Angelum convertat, efficiatque, ut anima
velut pennis prædata in calum tendat. Idem Aposto-
lus alibi Ephes. 3. 8. se vocat omnium Sanctorum,
id est, Christianorum, minimum: græcè est ἐλαχίστος
ἄγιος, id est, infirmior, quali dicit: Infer-
rior & infirmior sum infimo, & minor mini-
mo. Nam ex superlativo ἐλαχίστος, formavit cõ-
parativum ἐλαχίστος, sicut h. ex minimo for-
maretur minimior, ex infimo infimior, ut magis
infra omnes profors se demittat & humiliet, ut
benè obseruavit, hoster Cornelius in Comiti.
Scribitur in Libro Doctrinæ Patrum l. de Humi-
l. n. 27. de quodam sene Anachoretâ in The-
baide, ad quem cum adductus esset energume-
nus, & in eo diabolus senem interrogasset: Qui
sunt hædi ad Christi sinistram collocandi, qui
agnitidixit senex: Hædi quidem tales sunt qualis ego,
agnos, verò Deus scit. Hæc audiens dæmon, cla-
mavit voce magnâ dicens: Ecce propter humilitatem
tuam exeo. Et exiit eadem horâ. Scribitur in libr.
sententiarum Patrum n. 121. à B. Antonio oran-
te hanc vocem auditam: Antoni, necdum ad
mensuram coriarij Alexandrini peruenisti: quo
audito, Antonius aduenit Alexandriam, inuenit
coriarium, qui viso Antonio obstupuit. Anto-
nius autem, Refer inquit, operatus: quia propte-
reâ relicta Eremita huc veni, qui respondit: Nescio
me aliquando boni aliquid perpetrâsse: vnde ex cubili
proprio manè surgens, antequam in opere meo resi-
deam, dico quòd omnis hac ciuitas à minore vsque ad
maiozem ingreditur in regnum Dei, propter iustitias
suar: ego autem solus propter peccata mea pœnam in-
grediar sempiternam: quòd verbum, antequam serò
quiescam, ex cordis mei recensio veritate. Hoc audiens
B. Antonius dixit: In veritate, sicut bonus artifex,
sedens in domo sua, cum requie regnum Dei adeptus es,
ego autem velut sine discretionem omne tempus meum
in solitudine terens, necdum verbi tui assumpsî mensu-
ram. Idem de se sensisse S. Franciscum, quòd ma-

ximus esset peccatorum, scribit S. Bonaventura in
eius Vita c. 6. De Massæ quoque charo S. Fran-
cisci socio scribitur in Chronico Franciscano
2. p. l. c. 3. cum quadam die Fratres institissent
coram eo collationem de humilitatis virtute,
& quidam eorum dixisset, extitisse aliàs quen-
dam Deiamicem omnibus virtutibus abundan-
tem, se tamen peccatorum maximum æstiman-
tem, & hac ratione creuisse in supernaturalibus
donis, B. Massæus ad eò captus est huius humili-
tatis allequenda amore, ut se voto obstrinxerit,
nunquam velle in hoc mundo lætari, donec il-
lam humilitatem in animâ suâ sentiret adesse.
Ex hoc voto manebat pœpetuò in cellâ inclu-
sus, pœpetuò gemens, & se inferno dignum exi-
stimans, ni tantam acquireret humilitatem. Dū
ergo per dies plurimos ita mansisset, fame &
siti & multis lacrymis se enecans, accidit eum
sylvam ingredi, & ingressum post multos cla-
mores & iaspiria has voces edere: Domine, Do-
mine, Domine, veram mihi humilitatem impertire.
Tum Dominus eum cœlitus sic cõpellarit:
Fratres Massæ, Frater Massæ. Ille respondit: Domine
mi. Et Dominus ad eum: Quid vis daret, quid vis da-
re, ad hanc gratiam possidendam: Et Frater Massæus
respondit: Oculos capituli mei. Et Dominus ad eum:
At ego volo ut gratiam & oculos habeas. B. itaque
Massæus tantâ se perfusum humilitate sensit &
iubilo, ut præ cunctis hominibus se minimum
reputaret. De S. Laurentio Mart. hoc ipsum te-
statur Deipara S. Brigittæ l. 2. Reuel. c. 26. Ecce
filia mea, Laurentius, qui tantum filium meum dile-
xit, qui talia pro honore eius passus est, indignum se di-
xit obtinere calum. Et alibi refertur monitum S.
Ioannis Bapt. datum S. Brigittæ l. 2. Reu. c. 19. &
in eius personâ cuius animæ: Ne cogites se aliqui-
bus meliorem. De B. Apollonio scribit Rufinus
l. 3. vit. Pat. n. 25. Rosv. pag. 501. cum adductus
ad eum esset quidam Energumenus, & diabo-
lus ab Apollonio quæsimisset, qui sint hædi, qui
oues in Euangelio commemorati? respondit:
Hædi quidem iniusti sunt, inter quos & ego sum pec-
cator, qui multis peccatis obnoxius sum: oues autem
Deus nouit, quæ sunt. Tunc exclamauit dæmon voce
magnâ dicens: propter humilitatem tuam stare omni-
no non possum, & statim egressus est de homine quem
obsederat. De S. Catharina Senensi idem apparet
ex eius Vita & orationibus ad Deum, impressis
in fine Dialogorum. B. Clara de Monte Falco
Virgo Ordinis S. Augustini, considerando Diuina
beneficia, recognoſcebat se vilissimam omnium creatu-
rarum, & valde miserabilem, quia dicebat se non dare
ob id Domino illas gratias, quas deberet, nec se ex illis
proficere, vii conueniret, vnde sæpè dicebat hæc verba:
Que creatura potest miserior inueniri me, que ita sum
ingrata Domino meo? præterea dicebat suis Moniali-
bus, à quibus honorabatur: O Sorores, si me cognoscere-
tis, potius me abominaremini: non enim sum talis vi-
putatis, sed famina confusione plena, & omnium pesti-
ma. Gratias Dominus mihi concedit ex vestri amore,
quia

Baptista
Pergilius
2. part. vii.
c. 27.

quis desiderat vestram salutem, cum ego sum indigna
vestra preses. Non pro me, sed pro vobis conceduntur
tanta dona à Deo, cui strictissime debeo reddere ra-
tionem, cum non sciam vti illis. Et confessorius suis sua-
debat, ut eam haberent pro vilissimâ mundi totius
creaturâ quod cum non posset illâ persuadere, sed ab iis
pro sanctâ predicaretur, ad hoc e affligebatur, ut se-
pe Confessorius eam ob causam mutauerit, optando in-
venire aliquem, à quo pro face terra haberetur. Cum
ei dicerent, à multis eam infamari, læto vultu gratiâ
Deo actû dicebat: Laudetur Deus, verè confiteor, me-
ritò malè eos de me loqui, cum non reperitur persona,
supra quam possint cadere, omnia vituperia mundi,
quantum supra me. De S. Ignatio idem scribit Ri-
badencira l. 5. c. 3. illum, inquit, dicentem audivi,
domesticos omnes exemplo sibi ad virtutem atque inci-
tamento esse, neque quenquam præter se unum, sibi dis-
plicere. Mihi, inquit, idem, aliquando dixit, illud sibi
à Deo petendum esse, ut eius ipsius mortui cadaver vo-
lucris & feris lanandum abiceretur. Nam cum ego
sterquilinum & detestabilis omnino sum, quid aliud
meis criminibus dignum expectam? Et iterum l. 5. c. 7.
eundem scribit, dicere solitum, persuadere sibi non
posse, hæc duo simul coniuncta, in vilo hominum, tam
valde reperiri, quam in se, ut in Deum v. g. aquè quis
esset ingratus & à Deo tam multa tamq; magna be-
neficia acciperet quotidie. Idem Ribadencira in
Processu Toletano iuratus affectu super accidit
lum de humilitate S. Ignatii, eum excusasse se om-
nibus hominibus peiorem. S. Xaverius, inquit Tur-
cellinus l. 6. c. 8. vite, se nequissimum omnium mortu-
lum indicabat. Catharina Riccia, v. s. à Prato,
Ordinis S. Dominicij, Virgo miræ & probatissi-
mæ sanctitatis, cum à suo Provinciali Francisco Ro-
mæ acriter probationis causa reprehenderetur, edocita
à S. Thoma Aquinate tunc ibi præsentè, respondit: Ag-
nosco si me ipsam considero me esse peiorem dæmonio,
& magis Deum offendisse. De B. M. Magdalena de
Pazzi idem testatur eius Confessorius Pucci-
nus 4. p. in vita eius; & repetitur in Vita Romæ
edita c. 41. fin. quamvis nunquam peccatum
mortale commiserit, nec alia graviora venialia, ut
dicitur in eius vitâ Romanâ dicatâ Urbano
VIII. c. 108. tamen communicatura, timebat, ne
terra eam absorberet. Ibidem c. 92. in eadem vi-
tâ refertur c. 133. eiusdem B. M. Magdalene, eius
manu scriptum exercitium, quo novem Ange-
lorum Choros quotidie salutabat, ex quo appa-
ret vilissimam usque ad admirationem de se o-
pinionem illam habuisse. Existimabat enim se esse
demonibus similem, indignam virginitatis aureolâ, &
quæ Deo pure serviret, indignam cui aliquid prescriberetur
ab Obedientiâ, & ut in Catalogo verorum obe-
dientium poneretur, indignam habitatione in illo Mo-
nasterio, & coniunctione suarum precum cum precibus
aliarum, & auditione verborum iniuriosorum & con-
fusionem parientium, si contra se talia dicit contingere:
indignam omni gratiâ & dono caelesti, & obsequiis,
quæ ipsa posset in auxilium proximi prestare: indignam
communione credentium, indignam possessione humilis-

tatis spiritus, & omni alia virtute: indignam commu-
nionem cum Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento; tam-
sepè à se recipi solito: indignam omni lumine & inspi-
ratione caelesti, & conseruatione sui, & dignissimam ob-
exiguam correspondentiâ luci Divinæ quæ deserere-
tur à Deo. & in tenebris ac erroribus relinqueretur: in-
dignam quæ ad illud tempus à Deo conseruata sit &
tolerata, nec ad abyssum ignis infernalis detrusa ob fri-
giditatem, & gelu cordis sui, in tantis incendiis Divinæ
charitatis. Cognoscebatq; se solam ob suam ingrati-
tudinem inter omnes creaturas esse indignam divinâ cu-
râ & providentiâ & amore, quo profequitur creatu-
ras: & abhorrebat à seipsa, tanquam à re supra opinio-
nem omnium abominandâ & execrandâ, & omnium
vilissimâ. Quidquid faciebat, putabat se imperfectè
facere, & quod eius opera nihil valeret, ideoq; suis de-
fectus sibi indicari rogabat. Quod aduercentes Monia-
les, ut ex eius humilitatione gustum perciperent, varios
ei defectus affingebant; illa verò iis auditis, non excusa-
bat se, sed eis obnoxiam se dicebat. & illos præ caritate
cordis non noscere, & veniam ab iis petebat. Omnes re-
putabat perfectas & sanctas, se solam omnibus peiorem
& imperfectam, omnes laudabat: terram, quam calcu-
bant alie, præ opinione magnâ de aliis osculabatur: de-
fectus alienos semper excusabat: Nouitias etiam, sibi
subditas, venerabatur, ut obstupescerent, ita se honora-
ri à suâ Magistrâ. Minimum defectum suum, tanquam
ingratiudinem maximam detestabatur. Iudicabat se
causam esse omnium defectuum, qui in Monasterio illo
committebantur, & omnium totius mundi peccato-
rum, & se tanquam omnium malorum causam incu-
sabat. Ideoq; rogabat Deum, ut illis parcendo, contra
se penas iustitiæ suæ exerceret: mirabaturq; quod eam
Deus, Angeli, & Sancti tolerarent: quod terra non de-
hisceret, nec viam absorberet. Timebatq; ne è Mon-
asterio eiceretur, tanquam eo loco indigna; ideoq; dum
versaretur cum aliis, vix oculos audebat attollere, præ
reuerentiâ erga illas. Ad chorum dum esset eundem,
cum tremore ibat metuens, ne eius peccata altarum pre-
ces Deo redderent minus acceptas. Et pro magno ha-
bebat miraculo, quod admitteretur à Deo ad laudes &
preces ei persoluendas. Morti autem proxima dixit, se
tollere de mundo, ne Deus eius causa, si viveret, grati ali-
quo supplicio mundum vti ipsa merebatur, afficeret.
Hæc c. 133. Beatus verò Borgia se Iudâ peiorem
esse putabat (ut scribit Schotius in eius vitâ l. 4.
c. 1.) & infra Iudam locum sibi esse convenientem
S. Gertr. l. 1. diu. inf. c. 5. Quosunque homines
vidit sibi præferbat, eosq; meliores se iudicabat, & puta-
bat alios solâ cogitatione, innocentia, conuersione, nū-
quid plus mereri, Deoq; inde laudes accrescere maiores,
quam ipsa omnibus exercitiis suis, cunctisq; corporis vi-
ribus potuisset. S. Theresia se ex corde maximam mun-
di peccatricem reputabat: ut scribit in Compen-
dio eius vitæ n. 63. P. Ioannes à S. Hieronymo,
& Fr. Ioannes à Iesu Maria, edito Bruxelle 1610.
Et Didacus Iepesius Episcopus Turriafonensis
l. 3. vitæ c. 7. de eâ scribit; eam etiam videret tot in
se Dei dona mira, raptus, & similia; quæ & à
Confessoris, & ab ipso Deo, tanquam à Spiritu
Dei

Vit. l. 2.
cap. 10.

Dei profecta dicebantur, ipsa tamen propter sola sua peccata, & indignitatem suam tremebat, & putabat non esse possibile, ut tam mala Deus ita se communicaret, ideoque quod plura accipiebat à Deo, eò magis se demittebat, & magis suam vilitatem & peccata cognoscebat, & dicebat impossibile esse, hominem non esse humilem qui Dei excellentiam agnoscat, cum hæc cognita maximè detegat nostram vilitatē, & ita non tantum humilitatem ordinariam habebat mortalem virtutem ex peccatis suis causatam, sed etiam sublimiorem, quam habent innocentes, & Christus habuit ac Beatissima Virgo conferendo se cum Dei Maiestate, & suum nihil, cum eius excellentiâ. Quod lumen de Dei excellentiâ, à quâ omnia fluunt bona, & sui vilitate sine discursu & considerationibus, hominem deprimit ad locum infimum. Hinc in suis libris, se vocat dignam inferno ob peccata sua, dignam omni contemptu, & quod nulla fuerit in mundo illa peior, & quod omnes faciant fructum, sola eâ exceptâ, & optabat viuere sine sensu ne tanta mala in se videret. Sic S. Philippus Neri, ut scribit in eius vitâ Petrus Iacobus Baccius, vocabat se maximum totius mundi peccatorem: quod dicebat tam magno affectu, ut clarè appareret, verba illa prodire ex corde. Ideò quotidie solebat protestari coram Deo: *Domine caue à me hodie, nam te prodam, & omnia scelera patrabo, ni me custodias.* Aliàs dicebat: *Vulnus lateris Christi est magnum, sed nisi me Deus teneret, maius insingerem.*

50. Cur ita magni Sancti de se senserunt humiliter? Ideò, quia, ut ait S. Chrysolomus h. 31. in Gen. *Esti quis innumera bona fecerit, virtutemq; omnem absoluerit, si tamen magnum quid de se sentit, maximè omnium est miserabilis & miser & c. propterea Christus discipulis suis precipiens dicebat. Luc. 17. Quando omnia feceritis, dicitis: serui inutiles sumus. Et infra: Igitur nos quoque non in tantum, quæstate nobis sunt maiores vel etiam æquales, honorem exhibeamus. Non est enim humilitas facere quòd necessitate debet vel cogere: hoc, inquam, non est humilitatis, sed debiti. Vera autem humilitas est, quando cedimus iis qui nobis videntur esse minores, & eos veneramus qui nobis videntur esse magis indigni quàm nos.*

Et discipulus eius S. Ildorus Pelusiota sic scribit hac de re Martyrio Presbytero l. 3. epist. 309. *Si illud tibi studio est, vir optime, ut que ab i te cum virtute geruntur, magna esse videantur, ne sublimiter ac magnifice de te sentias: ac tum ampliora ea reddes. Ne te fecisse existimes: ac tum maiorem splendorem consequeris. Nam si peccator id se, quid est, esse iudicans, iustus efficitur (quemadmodum publicano contigit) quid tandem asserri potest, quando iustus peccatorem se esse existimans, maiorem hinc venerationem gloriamq; sibi comparet? Si candida peccati agnitio coronam peccatori attulit (non enim per summisionem, sed veritate ductus hoc dicebat) quid causa est quamobrem humilitas iusto sexcentas coronas non no-*

stat? Et l. 3. ep. 373. *Is qui virtutem colit, præclaram coronam habet: at qui virtutis officia præstans, minimè tamen se præstuisse existimat: hoc etiam ipso quòd ita affectus sit, splendidiorem coronam habiturus est. Non minoris enim, quam virtutes ipse, laudis est, cum ex virtute aliquid peras, minimè tamen te gessisse arbitrari. Imò, ut rectius loquar, hoc cum adest, illa quoque magna esse indicat, cum autem abest etiam maxima quæque imminuit. Quamobrem qui virtutes suas magnas reddere cupit, ne eas magnas esse existimet, ac tum magna erunt.*

Probatur secundò autoritate S. Scripture. Nā Apostolus Philip. 2. 8. monet: *Idem sapiatis, nihil per inanem gloriam, sed in humilitate, superiores sibi inuicem arbitantes.* Græcè est *ταπεινωφρονων*, id est, in humili sentire: pro iisdem verò verbis in Græco est, *alij alios arbitantes superiores sibi ipsi*, ut vertit Arias Montanus; quibus verbis S. Basilus c. 2. Const. mon. ait hunc sensum inesse: *Peior sum reliquis peccatoribus.*

S. Augustinus ser. 21. de verbis Apostoli legit, in humilitate mentis. Addit Apostolus inuicem, inquit S. Gregorius l. 34. mor. cap. 17. aliàs rō. Et S. Anselm. in Com. *Ne dum se alijs alter humiliat, humiliatio iret alteri in elationem.* Et S. Paulus Apostolus ad Rom. 12. 10. *Honore inuicem præuenientes.* Et Spiritus sanctus apud Ecclesiasticum 3. 20. *Quandò magnus es, humilia te in omnibus.* Est enallage, inquit noster Bonartius, gradus magnus pro maior, & simul Eclipsis: sensus enim est, quòd maior es, eò amplius te humilia. Ergo omnes anteponendi sunt nobis. Et hoc loco excitat S. Fulgentius Ep. 3. *Probam Virginem sacram, ne vllam, etiam in inferiori professione positam, despiciat: Quicquid enim, inquit, spiritualium donorum plus habueris, quam habent alia, non parua est iactura virtutis, si in ipsa principali virtute, quæ est humilitas, non alias antecellas, cum non nescias scripturam: Quandò magnus es, humilia te in omnibus.*

Probatur tertio idem autoritate Sanctorum & antiquorum authorum. Beatissima Virgo Maria excitans S. Brigitam ad imitationem sue humilitatis l. 2. Retel. c. 23. ait: *Filia fuge ad manillum humilitatis mee, & cogita, te peccatricem super alios, quia estis videris aliquos malos, nescis quid eis cras futurum est, nescis etiam quâ intentione, & quâ scientiâ hoc faciant, vtrum infirmitate an industria. Ideò nullis te præferas, nullisq; in corde tuo debes iudicare.* Et ibidem supra dixerat: *Quid dolorosius apud mundiales, quàm iniuriam suam dissimulare, & omnibus se credere & tenere indigniorem? Talis, si filia, erat humilitas mea.*

S. Ignatius in ep. 5. ad Trallianos: *Memores estote mei in orationibus vestris, ut Deum assequar, & Ecclesie quæ in Syria est, cuius non sum dignus appellari Episcopus.* Et ep. 15. ad Rom. *Me verò pudet, vnum de numero illorum (scilicet Syrorum) dici, nec enim dignus sum, cum nouissimus eorum sim, & abortiuus quoddam, erat autem eorum Episcopus.*

S. Basilus in Pl. 37. *Qui per Spiritus gratiam vl-*

trones sese per humilitatem subternunt, & inferioribus subiciunt cum Apostolo dicitur, omnium se seruos, omniumq; peripsa in hunc usque diem. Et rursus: Vt mundi purgamenta facti sumus, qui spirituali preces humilitate, cunctorum se faciunt postremos, vt omnium primi in regno calorum appareant: hos, inter beatos dicit Dominus, dicens: Beati pauperes spiritu. Et

column. 4. scdm. de abdicacione rerum: Cum illud in animo tibi fixum stabilieris, omnium te, quotquot sunt, mortalium esse contemptissimum, peccatissq; onustissimum, peregrinissq; ac vagum, & quem sola tantum misericordia adducti, ij qui priores te, se à seculi huius curis auocant: sibi in Societatem adscierint, studiosè operam dato, vt omnium nouissimus sis ac seruus omnium, quando ista ratione vnà, veram tibi ac solidam gloriam paries, non autem illam vanam cassamq;. Et alibi: Etsi non es tibi aliquid peccati conscius, adhuc tamen dic in oratione: Domine non sum dignus, qui ad te loquar, quoniam magnus admodum peccator sum. Nemo enim sine peccato est, nisi solus Deus. Nam licet multa peccemus, plura tamen delictorum nostrorum ignoramus. Quapropter inquit Apostolus: Nullus mihi conscius sum, sed nec in eo iustificatus sum. Hoc est, multa pecco, quae non intelligo. Vnde & Propheta dicit: Delicta quis intelliget? Itaque non dices mendacium, si te peccatorem esse dixeris. Dic potius, Peior sum reliquis peccatoribus.

l. 7. c. 43. num. 1. Ruff. l. 3. num. 206. Pelag. libel. 10. num. 63. Rof. pag. 684. col. 1.

Abbas Siluanus in Vitis Patrum inter monita quae dedit Abbati Moyfi ab eo rogatus dixit: Ne te mensures cum magnis, aut iustum te aestimes, sed te crede inferiorem esse totius creaturae. *id est*. viliorum quous homine peccatore. Qui se existimat aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit. Ibidem quidam tenex dixit, Ruff. l. 3. n. 115. Pelag. libel. 15. num. 54. Palch. c. 15. n. 3. Rof. v. p. 517. n. 115. & p. 626. n. 54. & L. 5. libel. 15. n. 54. Quando cogitatio vana gloria vel superbia te impugnat, perscrutare te ipsum, si omnia Dei mandata seruasti, si inimicos tuos diligis, si gaudes in gloria inimici tui, & contristaris in detractione eius: si apud te habes, Quoniam seruus inutilis sum. & plus omnibus hominibus peccans, & neque tunc tamen aliquid grande sapias, tanquam aliquid boni feceris. Sciens quod elata cogitatio omnia illa bona dissoluit. Ibidem, dixit Abbas Siso: Non est magnum hoc, vt mens tua cum Deo sit; magnum est autem, si te ipsum infra omnem videat creaturam.

S. Chrysostronus h. de pœnitentiâ & mœstitiâ Achab, Publicanus, inquit, cum humilitatem praesentulisset, iustus est factus: quanquam ne humilitas quidem erat illud, sed veritas: siquidem humilitas est hoc, cum quis magnus cum sit, se ipsum humiliat. Et alio in loco h. 3. in Matth. Noli te putare quicquam fecisse cum feceris, & plenissime cuncta fecisti: Si enim etiam cum peccatores simus, hoc nos arbitrando quod sumus, iustificamur, sicut etiam publicanus, quando magis si cum iusti fuerimus, esse nos peccatores tantum putemus? Siquidem ex peccatoribus quoque iustos humilitas facit, cum tamen non sit illa humilitas, sed confessio. Siquidem tantum valet in peccatore confessio, considera quantum humilitas possit in iusto & c. Si te inu-

ilem esse fatearis factus es vilis, etiam si fueras ante culpabilis: propterea nobis necessaria est praeteritatum obliuio virtutum & c. Et quando maiora fecerimus bona, tanto de nobis minima dicamus. Quando enim aliqua fecerimus, habemus eum procul dubio debitorem, quando verò nihil arbitramur nos operatos, amplius etiam de tali meremur affectu, quam propter opera ipsa quae facimus. Minimum itaque de se sensisse, tam magnam est, quam res maximas fecisse: quod si non adfit, nec illa poterunt esse laudabiles. & minimum de se sensisse tam magnam est, quam maximas res fecisse. Et ibidem: Nihil sic est amicum Deo, quam si quis se minimis annumeret, hoc est enim caput totius philopoeiae atque fastigium. Et h. 33. in Gen. Vera humilitas est quando concedimus iis qui nobis videntur esse minores, & eos veneramur, qui nobis esse videntur magis indigni quam nos. Quod si rectè sapiamus nullos etiam nobis esse minores arbitramur, sed nos excelli ab omnibus hominibus dicemus. Et hoc dico non de nobis qui innumeris sumus immeriti peccatis, sed etiam si quis sibi plurimorum bene gestorum conscius sit, nisi apud se sentiat quod omnium sit postremus, nulla ei futura utilitas est ex omnibus suis bonis operibus. Quanti autem momenti sit, iudicio Dei, humiliare se infra omnes, immo se ponere ex instinctu humilitatis in classe sceleforum, ostendit Deus mirâ expulsiōne demonis descriptâ in Vitis Patrum. Ruff. l. 3. num. 25. Pelag. libel. 15. num. 65. Rof. veydus pag. 501. n. 25. Cum enim beatus Abbas Apollonius rogatus ut quendam energumenum curaret, & is per triduum rogatus nollet, dicens, non esse se huius meriti, vt demonibus imperaret, cum tamen persisterent, qui venerant, rogantes tum & stentis nimis, tandem acquiescit. Cum autem in nomine Domini Saluatoris nostri imperaret demoni, dicens: Exi immunde spiritus de plasmate Dei. Tunc respondens demon, dixit ei: Ego quidem imperante virtute Christi egredior, tamen interrogabo te sermonem, vt dicas mihi. Quid est quod scriptum est in Euangelio Matth. 23. Qui sunt hodi & qua sunt oves? Respondens autem senior dixit ei: Hodi quidem iniusti sunt, inter quos & ego sum peccator, qui multis peccatis obnoxius sum: oves autem Deus nouit, quae sunt; tunc exclamauit demon voce magnâ dicens: Propter humilitatem tuam stare omnino non possum, & statim egressus est de homine, quem obsederat; videntes autem omnes qui astabant, dederunt gloriam Deo. Similiter L. 5. libel. 15. n. 86. Ruff. l. 8. n. 29. Rof. veydus p. 629. n. 86. cum quidam Frater in Congregatione omne pondus, quod Fratris imminabat, ipse susciperet, ita, vt se etiam in fornicatione accusaret, & quidam Fratrum ignorantes actus eius murmurarent aduersus eum, Abbas sciens qua agebat, vt demonstraret ex Dei iudicio qualis esset Frater ille, astulit omnia, quae operati fuerant Fratres illi, & mattam eius, de quo querebantur, & accendit ignem, & iactauit in medio. Consumpta sunt ergo omnia illorum opera, matta autem Fratris illius illaesa permansit. Quod illi videntes timerunt, & penitentiam coram illo egerunt, habentes eum deinceps velut patrem.

Rof. vey-

Rofveydus in Vitis Patrum pag. 626. n. 47. Frater interrogauit Abbatem Sifoi, dicens: Video me ipsum, quia memoria mea ad Deum intenta fit. Et dicit ei Senex: Non est magnum hoc, vt mens tua cum Deo sit; magnum est autem si teipsum infra omnem creaturam videas. Ibidem n. 54. Dixit Senex cuidam, quando cogitatio superbia aut elationis intrauerit in te, scrutare conscientiam tuam, si Diuina mandata omnia custodis; si inimicos tuos diligis; si gaudes in aduersarij tui glorificatione; & si contristaris in inuolutione eius; & si agnoscis teipsum esse inutilem seruam; & si omnium peccatorum esse deteriozem.

Rufinus l. 3. n. 81. Quidam Frater requisit Abbatem Pimenium dicens: Quid est, Pater quod Apostolus dicit: Omnia munda mundis; at ille dixit: Si quis ad hunc sermonem peruenire potuerit, vt eum intelligat, videbit se minorem esse totius creaturæ.

S. Augustinus l. de S. Virgin. c. 31. Mensura humilitatis, cuique ex mensura ipsius magnitudinis data est. Hinc sequitur, quò quis fuerit sanctior, eò debet se peiorem omnibus existimare, & cunctis subiicere: hoc est enim essentiale humilitati. & c. 33. ait: Humilitatis sectatores, & conseruatores; maxime eos esse conuenit, qui magno aliquo bono ceteris eminent: vt magnoperè curent illud: Quamò magnus es, tantò humilia te in omnibus.

S. Ambrosius l. 2. Offic. c. 27. Hac est humilitas, si nihil sibi quis arroget, sed inferiorem se esse existimet. Et l. 3. cap. 4. Vri Christiani est præferre sibi alterum, nihil sibi arrogare.

S. Gregorius hom. 9. in Euan. Cum augentur dona, rationes etiam crescunt donorum: tantò ergo humilior, atque ad seruendum Deo promptior quisq; debet esse ex munere, quanto se obligatiorem esse conspiciat in reddendâ ratione. Et l. 34. mor. c. 27. aliàs 16. p. 6. derans in illo Apolloli, Superiores sibi inuicem arbitantes, tò inuicem, in cogitationibus, inquit, cordis & ego mihi illum præferam, & vicissim ille me sibi. Vt cum vtraque parte cor inferius premitur, nullus ex impenso honore subleuetur. Est enim proprium Electorum, inquit idem l. 34. mor. c. 16. vel 17. quod de se semper sentiant infra quàm sunt. Idem alibi l. 20. mor. 8. Probatio sanctitatis non est signa facere, sed de proximo meliora, quàm de seipso sentire.

S. Benedictus c. 7. Regula, inter gradus humilitatis ponit: Omnibus se inferiorem & viliozem, non solum lingua pronuciare, sed etiam intimo cordis affectu credere, & dicere cum Propheta: Ego autem sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis.

S. Ioannes Climacus grad. 25. referens varias variorum Patrum sententias, de naturâ humilitatis (cuius definitionem dari non posse asserit, sed eam longo experientie vfu solummodò perdisci) ait à quodam sic descriptam esse: Extremum se omnium, magisq; peccatis obnoxium existimare. Et ipse ex suo sensu addit: Si proximum nostrum, vbiq; ex intimo affectu cordis meliorem nobis esse arbitramur, iuxta est Diuina misericordia. Et hæc opinionem de nobis ad eò requiri ad humilita-

tem asserit: Vt sicut impossibile est, ex niue progredi flammam, sic longe impossibilis, vt in eo, qui alterius opinionis sit, humilitatis virtus oriatur.

Cassianus l. 4. Inst. c. 39. Inter indicia humilitatis ponit. Si quis semetipsum cunctis inferiorem non superficio pronuciet labiorum, sed intimo cordis credat affectu. Et libr. 12. inst. cap. 33. Status humilitatis subleuetur, vt nos inferiores omnibus iudicemus.

S. Dorotheus serm. 2. Duo sunt, inquit, genera humilitatis: Primum, vt fratrem ac proximum nostrum meliorem honoratioremq; ac prudentiorem nobis existimemus, & in omnibus præstare illum atque excellere credamus, & vt breuiter cum illo Sancto Senè dicam, omnes nos inferiores & abiectiores esse, intimo cordis affectu putemus.

S. Bernardus ser. 37. in Cant. Non est periculum quantumcunq; te humiliter, quantumcunq; reputes minorem quàm sis, hoc est, quàm te veritas habeat. Est autem grande malum horrendumq; periculum, si vel modice, plus verd te extollas, si vel vni videlicet in cogitatione tuâ te præferas, quem fortè parem tibi veritas iudicat, aut etiam superiorem. Quemadmodum enim si per ostium transeas, cuius superliminare (vt ad intelligentiam loquar) nimium bassum sit, non nocet quantumcunq; te inclinaueris, nocet autem, si vel transuerfi digni spatio, plus quàm ostij patitur mensura, erexeris, ita vt impingas, & capite quassato collidaris; sic in animâ non est plane timenda quantalibet humiliatio. Quamobrem noli te homo comparare maioribus, noli minoribus, noli aliquibus, noli vni. Quid scis enim, ô homo, si vnus ille, quem fortè omnium vilissimum atque miserimum reputas, cuius vitam sceleratissimam ac singulariter sedam hères, ac propterea putas illum spernendum, non modò præ te (qui fortè iam sobrie, iuste, & pie viuere te confidis) sed etiam præ ceteris omnibus sceleratis, tanquam omnium sceleratissimum; Quid scis, inquam, si melior & te & illis, munere dextera excelsi, in se quidem futurus sit, in Deo verd iam sis: Et propterea non mediocrem, non vel penultimum, non ipsum saltem inter nouissimos eligere locum nos voluit. Sed recumbe, inquit, in nouissimo loco, vt solus videlicet omnium nouissimus fideas, teque nemini non dico præponas, sed ne comparare præsumas. Et cap. 6. Meditat. Cogita, inquit, de Deo, quicquid melius potes, & de te quicquid deterius vales. Et sermone 13. Cant. Magna & rara virtus, profectò est, vt magna licet operantem, magnum te nescias, & manifestam omnibus tuam te solum latere sanctitatem: mirabilem te apparere, & contemptibilem reputare: hoc ego ipsi virtutibus mirabilius iudico. Fidelis reuer à famulus es, si de multâ gloriâ Domini tui, etsi non ex eunte ex te, tamen transeunte per te, nil tuis manibus adherere contingat. Idem Tract. de vitâ solitari. col. 3. Volo hoc facias in agitudine tuâ, quod cum sanissimus esset, faciebat, qui dicebat: (1. Tim. 1.) Venit Iesus Christus peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. Neque enim hoc dicebat Paulus mentiendi præcipitatione, sed assimandi affectione. Qui enim perfectè examinando semetipsum intelligit, suo peccato

nullius peccatum par esse existimat, quod non sicut suum intelligat &c. Malo te cogitare, ubique esse ferenum, nisi penes te. & peius de te quam de aliquo existimare. Et in formulâ honestæ vitæ, §. de humilitate col. 1. In tantum inferiorem ac ceteris viliozem te, non solum ex intimo cordis affectu credas, verum etiam non te dicas profecisse (scilicet, cui id dicendum non est) sed nec te aliquid esse existimes iuxta illud Apostoli Gal. 6. Qui se aliquid esse existimat cum nihil sit, ipse se seducit. Ibidem col. 3. Studeat quantum potest se vilissimum reputare, & indignam beneficium Dei, ipse sibi displiceat. Et post absolutam formulam honestæ vitæ, subdit inter alia: Credas omnes homines esse meliores te, magisque placere Deo.

B. Laurentius Iustinianus, de discipl. & perf. mon. con. ca. 19. col. 3. Qui se veraciter agnoscat, & Deum ardentius diligit, plus ceteris se peccatorem proficitur. Et l. de humil. c. 2. fin. Humilitas quod magis augetur in homine, eo facit de se iudicare abiectius. Hinc est quod semper accusator est sui, arbitratur sibi plurimum deesse, peruenire, quod tendere nititur &c. Mira res & consideratione dignissima. Quotidie sollicitus se exercet, & nihil agere putat se, proficit de bono in melius, & in deterius se declinare fatetur: donis spiritualibus diuini locupletior efficitur, & pauperimum se esse videt, mentis libertate fruatur, & sui corporis ac vitiorum seruum se esse proclamat. Hoc autem de se conficitur, non animi lenitate impulsus, nec ignorantia caligine obuolutus, neque tentationis vel desperationis nimietate superatus, sed veritatis splendore illustratus, atque humilitatis disciplinâ imbutus. Et serm. de S. Iacobo Apostolo in fine: Omnium te minimum arbitrare.

Thomas de Kempis in aureo illo libello de Imitatione Christi l. 2. circa fin. Non reputes, inquit, te profecisse, nisi omnibus inferiorem te esse sentias. Et l. 1. c. 2. n. 4. De se ipso nihil tenere, & de aliis semper bene & alte sentire, magna sapientia est & perfectio. Si videres alium aperte peccare, vel aliqua graua perpetrare, non deberes tamen te meliorem astimare, quia nescis quam diu possis in bono stare. Omnes fragiles sumus, sed tu neminem fragiliorem te ipso tenes. Et l. 1. c. 7. n. 3. Ne te reputes alius meliorem. Si aliquid boni habueris, crede de aliis meliora, ut humilitatem conserues. Non nocet, si omnibus te supponas, nocet autem plurimum, si vel vni te preponas S. Gertrudis ut scribitur l. 1. c. 5. in fin. diuin. piet. Omnium se indignissimam arbitrabatur, & quoscunque homines vidit, sibi preferbat, eosque meliores se iudicabat. Atque idcirco dum illis dona Dei communicaret, putabat illos solâ cogitatione innocentia, conuersatione, mundâ plus mereri, Deo, inde laudes accrescere maiores, quam ipsa omnibus exercitiis suis, cunctisque corporis viribus potuisset: idque fieri arbitrabatur per suam indignitatem, vilitatem, ac negligentiam. Et l. 2. c. 3. Christum Dominum sic alloquitur: Commendas, ut mihi videtur, maiorem virtutem patientia tua in eo, quod tot defectus meos tam æquanimiter supportare potuisti, quam cum tempore mortalitatis tuæ Iudam traditorem tuum benigne tolerares. Tamen

certum est, S. Gertr. peccata, non fuisse grania, & paria Iudæ peccatis.

S. P. N. Ignatius, Potiores, inquit, partes aliis deseruamus, omnes in animo nostro tanquam nobis superiores ducendo. 1. par. Conf. c. 1. §. 4.

Accedat his Ethnicus Cicero: Rectè precipere videntur, qui moment vt quamid superiores sumus, tantò nos submissis geramus. l. 1. Offic.

Quoad secundam partem huius primi puncti videndum est, quomoddò id possit fieri, ut qui se videt sine peccatis grauib, & plenum magnis donis Dei, exiltimet se peiorem illis quos scit esse grauissimis peccatis immeritos. Videtur enim hoc esse impossibile vel saltè explicatu difficile: vnde & S. Climacus grad. 25. ait, humilitatem esse veybis sensibilibus inaccessibilem. Referam prius modos, quibus hanc rem Sancti explicant, postea dicam meam sententiam.

Primus Modus traditur à S. Augustino, qui id ita fieri posse ait ser. 21. de verbis Apostoli, si is, qui se alteri postponit, cogitet posse esse aliquid occultum, quo nos superet, is qui videtur peior. Nam postquam ex Apostolo retulit locum à nobis citatum, Superiores sibi inuicem arbitantes, subdit: Verè existimemus posse esse aliquid occultum in alio, quo nobis Superior sit, etiamsi bonum nostrum, quo illo videmur superiores esse, non sit occultum. Item to. 6. cap. 43. de S. Virginit. scribit: Virgo ne se coniugata preferat, cogitet occulta Dei dona, qua non nisi interrogatione tentationis, etiam semetipsum cuique declarant. Vnde enim preter alia scit Virgo, ne forte ob mentis infirmitatem nondum sit matura martyrio, coniugata verò sit? Vnde, inquam, scit, ne forte ipsa nondum sit Thecla, iam sit illa Crispina? Erat hæc Crispina, ut dicitur in Martyrologio Roman. 5. Decembris, nobilissima femina, qua temporibus Diocletiani & Maximiani, cum sacrificare nollet, iussu Anolini Proconsulis decollata est: quam S. Augustinus sæpe laudibus celebrat. Hæc de illâ Martyrologium, passa est Thebeste in Africa: meminit eius tanquam nobilissimæ Martyris S. Augustinus in Psal. 120. in fine, & in Psal. 137. in serm. 53. de verbis Domini, & loco paulò antè citato, & ser. 39. de diuers. c. 2. fin. Et c. 47. eiusdem libri de Virginit. Vt quisque non inflatur ex eo, quod videt se posse, cogitet forte alios posse aliquid, quod ipse non potest: ita seruabitur non fallaci, sed veraci humilitati, honore mutuo prauementes, & alterutrum existimantes superiores sibi. Hunc modum humiliandi nos tradit etiam S. Anselmus in c. 2. Philip. Eodem modo & S. Thomas humilitatem exerceri posse ait 2. 2. q. 161. a. 3. ad 2. Iudicamus & astimamus posse esse aliquid occultum in alio, quo nobis superior sit, etiamsi bonum nostrum, quo illo videmur superiores, non sit occultum.

Sed hic modus etsi bonus est, non videtur esse sufficiens ad firmiter iudicandum, alium esse nobis meliorem, vti opus est ad perfectam humilitatem, qua, vti aliæ virtutes, requirit firmita-

mitatem in suis actibus, fundatur enim in opinione incerta in (forte) Nam sicut alter potest habere aliquid occultum maius, quam nos, ita potest non habere; & cum certum nobis non sit, illud maius bonum illi inesse, non possumus certo & firmiter iudicare, illum esse nobis meliorem. & propter illud occultum incertum, nos illi postponere. Idem opinio, quæ de te aliqua est cum formidine oppositi, prorsus est incerta notitia. Ac in humilitate perfecta est, & esse debet firma, certa, ac resoluta persuasio & assensus sine formidine oppositi de aliis, quod hinc te meliores.

Secundus modus postponendi nos aliis, traditur à S. Gregorio hom. 10. in Ezech. post med. ut considerat opem donorum Dei, quæ certo videtur in aliis esse collata, & nobis deesse, ob illa alios nobis anteponamus. Mirâs inquit, dispensatione omnipotens Deus, sic in Electis suis, sua dona dispensat, ut & isti det, quod illi denegat, & alteri maius, quod alteri minus tribuit; quatenus dum vel iste habere illum conspicit, quod ipse non habet, vel ille hanc maius accepisse considerat, quod sibi minus adesse pensat, dona Dei alter in altero id est vicissim omnes admittunt, & que ex hac ipsa admiratione, humiliter alter alteri: & quem habere videt, quod non habet, eum Divino iudicio sibi prelatum putet. Et hic modus est bonus, sed vigore talis considerationis solius, si deit aliud, nemo potest simpliciter iudicare, alterum se esse meliorem, sed tantum secundum quid, ob donum illud, quod in altero videt, in se verò non videt. Potest enim quis, unâ re alacrum superare, & superari ab alio, pluribus, & maioribus donis.

Tertius modus præponendi nobis alios, datur à S. Francisco, qui cum, ut scribit S. Bonaventura c. 6. eius Vitæ, dixisset; Videor mihi maximus peccatorum: cum ei Frater diceret ex adverso, quod hoc non posset sana conscientia dicere, nec sentire; subiunxit: Si quantumcumque sceleratum hominem tantâ fuisse Christus misericordiâ prosequutus, arbitrâ sanè, quod multo, quam ego, Deo grator esset. Et hæc etiam consideratione excitabat se B. M. Magdalena de Pazzis, ad se, omnibus peiorem iudicandam, ut dicitur in eius Vitâ, c. 133. & 134. Et hic modus probatur à P. Alvarez de Paz, to. 2. lib. 4. p. 3. c. 5. Sed & hic modus non est sufficiens, ut quis se existimet altero scelerato peiorem, ob id, quod ille melior esset, si à Deo eadem, quæ ipse, beneficia percepisset. Primò, quia refertur ad statum futurum, non præsentem, circa quem versatur humilitas, nam ex tali motivo non sequitur alios esse meliores, sed fore, si habebunt illa, Dei dona. Secundò, quia talis de altero opinio conditionalis est, non absoluta, conditionalis autem, ut aiunt in scholis, nihil ponit in esse. Humilitas autem, humilem adigit, ut absolute præstatu præsentis, sentiat se, & præteritis, & præsentibus, & futuris hominibus esse peiorem. Tertio, quia non est certum, alium fore meliorem,

si haberet ea dona, quæ humilis habet, forte enim illis abuteretur, vel non melius uteretur, quam utatur is, qui se illi debet postponere; ac proinde non potest ex tali motivo & modo humiliter de se sentiendi, aliquis absolute & firmiter, & certo iudicare se illo & aliis esse peiorem.

Quartus modus datur à S. Anselmo l. de similitu. c. 109. & à S. Thoma 2. 2. q. 161. a. 3. loco supra citato, si quis peccata sua conferat cum Dei donis, quæ sunt in altero, non verò cum peccatis alterius. Et hic modus placet P. Lessio libr. 4. cap. 4. dub. 7. n. 48. Sed talis humiliandi se modus, non est perfecta humilitatis, quæ facit, ut quis, se omnibus peiorem existimet, non distinguendo in altero, peccata à Dei donis; sed in confuso, & in concreto, totum, quantum est, cum omnibus, quæ habet in se, cum considerando, & cum eo se conferendo, tanquam cum meliore & digniore. Deinde exercitium perfectæ humilitatis difficile est, atque tale, quale ab hoc quarto modo proponitur, nullam habet difficultatem: quis enim non facile iudicet, dona Dei in altero, esse digna honore, & sua peccata vituperatione, & alterum ob Dei dona, te esse meliorem, considerato cum peccatis solis, vel cum donis naturæ solius. Denique etiam superbissimus quisque & aliis se anteponeas, nisi sit vel atheus, vel proflus amens, iudicat resolute, dona Dei esse meliora peccatis, & hominem ob Dei dona esse meliorem, quam alterum cum solis peccatis; non est ergo satis ad humilitatem, si sola sua peccata quis conferat cum solis donis alterius. Et talis humilitas videtur esse illa, vel illi similis, quam S. Bern. serm. 42. in Cant. vocat, Humilitatem, quam nobis veritas parit, & quæ non habet calorem, vii alia, quam charitas format & inflamat. Atque hæc in affectu, illa in cognitione consistit. Etenim tu si te ipsum intus ad lumen veritatis & sine dissimulatione inspicias, & sine palpatione diiudices; non dubio, quin humiliter & tu, in oculis tuis, factus vilior tibi ex hac verâ cognitione tui, quamvis necdum fortasse patiaris id esse in oculis aliorum. Erius igitur humilis, sed de opere interim veritatis, & minime adhuc de amoris infusione.

Quintus modus esse potest, sed non pro omnibus, verum pro magnis peccatoribus, qui cum peccata propria melius sciunt, quippe per experientiam in se agnita, & plurâ quam eodem gradu cognitionis, aliena, conferendo sua plura & graviora cum alienis, quæ nec tot nec tam certo genere cognitionis sciunt de aliis; seu ab aliis esse admilla, merito omnibus aliis peccatoribus possunt se iudicare esse peiores.

Dicitur Fieri potest, ut quis ex confessione Sacramentali agnoscat, alium longè plura & graviora peccata commisisse, quomodo ergo is eo se peiorem existimare poterit?

Respondet. Notitia Confessionis est tantum data à Deo ad peccatoris statum in Sacramenti

administatione agnoscendum, ob sacramentalem absolutionem ei impendendam; quocirca eam notitiã vti non debet ad vllum alium finem, ac proinde, cum is notitiã propriorum peccatorum certiore, quippe experimentalium, plura & grauiora in se peccata cognoscat, quam in aliis, se alius peiorem existimare debet, & notitiam sacramentalem excludere, ac si eam non haberet, & eam tantum alienorum peccatorum notitiã habere, quam habuit antequam alterius peccata in Confessione audisset.

Sextus modus datur à S. Bernardo serm. 37. in Caino. Si in quomam statu vniquemque nostrum habeat Deus, liquidò agnosceremus, nec supra sanè, nec infra secedere deberemus; veritati in omnibus acquiescentes, nunc autem, quia constitum hoc posuit, tenebras latibulum suum, & sermo absconditus est à nobis, ita ut nemo sciat, si dignus sit amore vel odio, iustus tunc, profectò est, si iuxta ipsius veritatis consilium, nouissimum nobis locum eligimus, de quo postmodum cum honore superius educamur, quam presumimus altiore, vnde cedere mox oporteat cum rubore.

Et hic modus bonus est, sed non est sufficiens pro omnibus, nam per hunc modum, non apparet quomodo se possit humiliare & postponere alteri is, qui ex Dei reuelatione sciret se esse in gratiã, quod de altero non sciret; imò si alterum videret peccatis grauissimis inuolutum, & ab illis nolle secedere (à quibus ipse totã vitã liber fuit) & in eis illum moriturum.

CAPVT QUARTVM.

Explicatur causa, qua persuadet humili, ut se omnibus aliis peiorem & contemptibiliorem existimet.

54. **S**eptimus ergo modus humiliandi nos est etiã pro iis, qui vixerunt in magnã vitã innocentiã, & in se Dei dona multa vident, quã non vident in aliis, imò quã ex confessione vel manifestatione conscientie certò sciunt alios non habere, est hic, ut scientes Dei voluntatem, in Scripturã (vti supra vidimus) nobis declaratam hãc esse, vt alios nobis superiores existimemus, & cum omnia fecerimus, quã debeamus, seruos tamen nos inuites, vt Christus iussit Luc. 17. reputemus, id quò Sanctos maximos de se sensisse, nos quoque captiuato intellectu omnino ita iudicemus; etiam si in contrarium offerat se cognitio alienorum peccatorum nostris maiorum, vel per confessionem vel aliter certò cognitorum. Hoc totum, inquit B. Laurentius Instinianus, fit ex illustratione superuenientis & illustrantis gratie: quia, teste Paulo Eph. 5. Omne quod arguitur, à lumine manifestatur. Et alio in loco de cast. connub. c. 20. col. vlt. In hoc, ait, lumine sapientia & nihilitalis propria, perfecte habitus perficitur humilitatis, quã est certa Diuina essentia suã, non existentie

notitia. Eò namq, mens humilior est quò in hoc sapientie radio exercitator est. Hunc, quã spongia est, habitum induens ex virtute, ex amore, ex zelo verbi, non potest excelli. Et subdit effectus, quos humilitas cauat in humili, Et alio in loco de compunctione & complacentiã Christiã per sektionis, col. 32. Humilias est in lumine veritatis infuso, quinet certa cognitio. Et in hãc insitit. & regim. Praxiatorum c. 21. Spirituales hominis irradiatus splendore, quãtò præstantiora recipit dona, & quãtò excellentiora per agit opera, tantò de se sentit abiectus. Deò, se obliuatiorem agnoscat, dum se videt charitatis, & impensã sibi muneris vices illi nullatenus posse rependere. Similiu habet l. de humilit. cap. 20. col. vlt. Vide ibid. c. 21. col. vlt. vide & c. 22. col. 2. Eodem sensu dixit S. Ioannes Chrysostomus; duplicem humilitatem esse. Alia, inquit, adhuc peccantium conscientie reprehensio, & alia, quã perfectis per Dei operationem prouenit, diues ac letifica humilitas. Et B. Angela de Fulgino c. 18. vlt. in 217. alias e. 63. Cor. dicit, inquit, humilitas, ò sibi habere quam vos habere & desecere voluit Deus homo, est lumen, quoddam mirificum atque clarum, quo intellectus anime aperitur, ad cognoscendam suam vilitatem, & nihilitalatem, & Dei bonitatis immensitatem. Ex hac ergo Dei operatione & captiuatione intellectus, se ipsius itera, & heroice frequentatã; ita intenditur habitus humilitatis Dei gratiã, & lumen quoddam miram de vilitate nostrã, & statu nostro, omnẽ contemptu & depressione digno, vt postea cum summa facilitate homo intime credat, se omnibus aliis esse peiorem, & ipse sibi magis displicet, quã displicentia, quos videt immeritos sceleribus, quã ipse non habet, vel nonquam habuit, & quos scit careere magnis illis donis quã in se certò videt. Atque ita humilitatis habitus, qui non est habitus intellectus, sed voluntatis, sine aliis considerationibus euidenter ostendentibus nostram vilitatem, & aliorum supra nos eminentiam, imò cum agnitione maiorum in aliis, quã in nobis, peccatorum, adinstar Fidei inclinã intellectum ad peius de se, quã de aliis sentiendum, & voluntatem ad habendam maiorem circa alios, quã circa se complacentiam, imò ad nullam circa nos ipsos complacentiam, sed potius ad potiorem displicentiam nostri, & auersionem à nostris moribus. Imò habitus seu virtus humilitatis, vt cuiusdam in Societate, sibi nostro, indicat Deus, magis captiuat intellectum, quã habitus Fidei ad credendum difficulta mysteria Fidei; eò quòd obiecta circa quã versatur humilitas, magis inter se pugnant, quã materiale obiectum Fidei. Obiectum enim (latè vsurpo nomen obiecti) vnum humilitatis alicuius est, Anima sine vilo peccato mortali, & plena heroicis virtutibus existens; Alterum verò obiectum est, Anima alterius, grauisimis peccatis, & voluntate in eis perseverantis, facta & nullis Dei donis magnis ornata. Et tamen ex habitu humilitatis prior anima in aliquo seruo

de hum.
cap. 7.